

Nummer 5 2022

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Blandade signaler kring ekonomin

Fler väljer att binda bolånen

SCB

Innehåll

Månadsöversikt mars 2022	3
Läget i ekonomin	4
Blandade signaler kring ekonomin	4
Fördjupning	7
Fler väljer att binda bolånen	7
Internationell utblick	11
Maastrichtskulden inom EU kvar på hög nivå.....	11
Indikatorer för Sverige, EU och USA	12

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Från och med januari 2021 har tidskriften SCB–Indikatorer slagits ihop med Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv.

Publicering sker månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

Fler diagram med [konjunkturindikatorer](#) finns här.

Månadsöversikt mars 2022

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent) ¹⁾	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent) ²⁾	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	1,0	2,1	+	+
Näringsliv				
Näringslivets produktion	0,0	3,2	●	+
Industrins produktion	0,4	0,8	+	+
Industrins orderingång	3,9	6,5	+	+
Tjänsteproduktion	0,1	3,9	●	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	-0,1	3,1	●	+
Detaljhandelns försäljning	0,2	1,2	●	+
Utrikeshandel				
Varuexport ³⁾	1,6	26,8	+	+
Varuimport ³⁾	2,1	26,1	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	1,7	6,1	+	+
Producentpriser	5,5	24,5	+	+
Arbetsmarknad				
Sysselsättningsgrad ⁴⁾	0,1	1,9	●	+
Arbetslöshetstalet ⁵⁾	-0,1	-1,8	●	+
Arbetade timmar ⁶⁾	0,1	2,7	●	+

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Sysselsättning som andel av befolkningen 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden.

5) Arbetslöshet som andel av arbetskraften 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden. Symboler anges med omvänt tecken.

6) Arbetade timmar 15–74 år (inklusive sysselsatta utomlands). Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på kalenderkorrigerade data.

Symbolerna betyder:



Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)



Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)



Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)



Läget i ekonomin

Blandade signaler kring ekonomin

Första kvartalet har varit något återhållsamt i den svenska ekonomin. BNP-indikatorn sjönk svagt jämfört med kvartalet innan även om det var en uppgång i mars efter nedgångar i januari och februari. Flera månadsindikatorer har planat ut och var i stort sett oförändrade i mars.

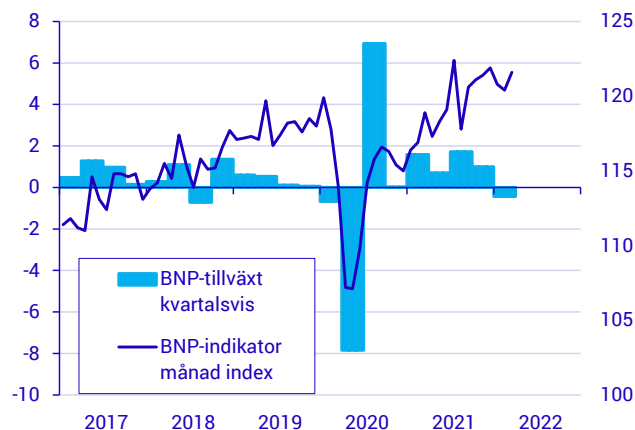
Aktiviteten i den svenska ekonomin ökade något i mars efter två månaders nedgång. BNP-indikatorn steg med 1,0 procent jämfört med februari, säsongrensat. Totalt sett var dock det första kvartalet 2022 något svagare än fjärde kvartalet 2021 enligt de första beräkningarna. Ordinarie BNP-beräkning för första kvartalet, som bygger på mer fullständiga data, publiceras den 30 maj.

+1,0 %

BNP-indikatorn steg i mars
jämfört med februari

Svagare BNP första kvartalet trots uppgång i mars

BNP-indikatorn, säsongrensad värden. Kvartalsvis tillväxt i procent (vänster). Index 2011=100 månadsdata (höger)



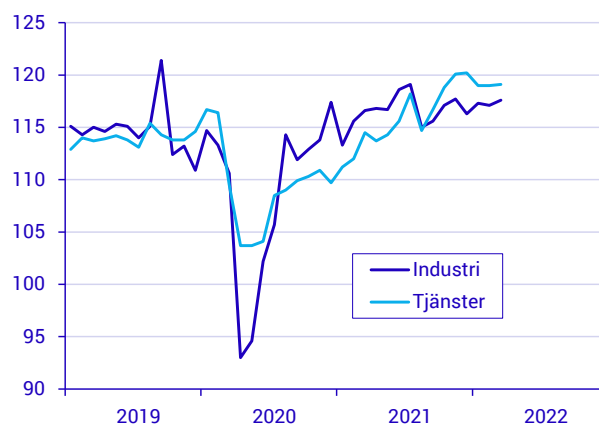
Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Produktionen närmast oförändrad

Produktionen i näringslivet var i det närmaste oförändrad i mars jämfört med februari. Trenden för både industrin och tjänstebranscherna är i stort sett sidledes för närvarande. De flesta av de olika delbranscherna uppvisar ganska små förändringar de senaste månaderna. Inom industrin sticker trävaruindustrin ut något med uppgångar samtliga månader under första kvartalet.

Industri- och tjänsteproduktionen rör sig sidledes

Produktionsvärdeindex 2015=100, säsongrensad värden

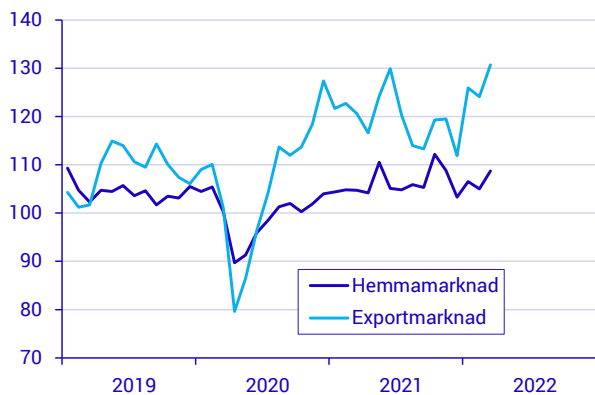


Källa: Produktionsvärdeindex (SCB)

Industrins orderingsgång har dock vänt upp under de tre första månaderna av 2022 efter en svag avslutning av 2021. Det är framförallt orderingsgången från utlandet som har ökat.

Positiv trend för exportorderingen

Industrins orderingsgång. Index 2015=100, säsongrensade värden



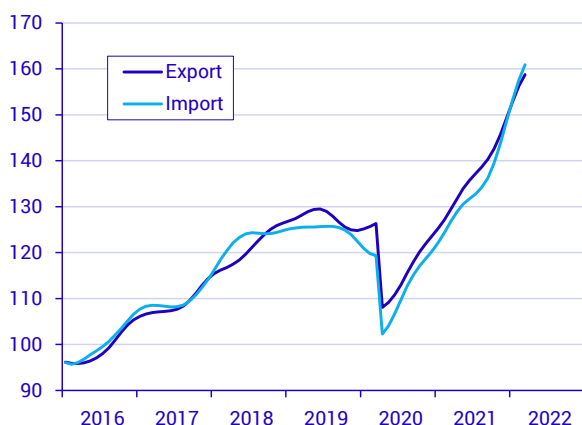
Källa: Industrins orderingsgång (SCB)

Stor värdeökning för utrikeshandeln

Utrikeshandelsstatistiken är något svårtolkad för närvarande. Värdet på både exporten och importen av varor har ökat mycket kraftigt under de två senaste åren. I mars var uppgången drygt 26 procent för både exporten och importen jämfört med samma månad i fjol.

Exporten och importen ökar kraftigt i värde

Export och import av varor i löpande priser, miljarder kronor per månad, trend



Källa: Export och import av varor (SCB)

En stor del av värdeökningen beror dock på att priserna stigit. Räknar man i volym är bilden en annan. Dessa uppgifter publiceras med en månads eftersläpning jämfört med månadsstatistiken i löpande priser. I februari 2022 var volymökningen för varuexporten 4 procent (mot 22 procent i värde) jämfört med februari 2021. Importen ökade med 5 procent i volym (mot 27 procent i värde). Prisökningen syns tydligt i gruppen energivaror. Där

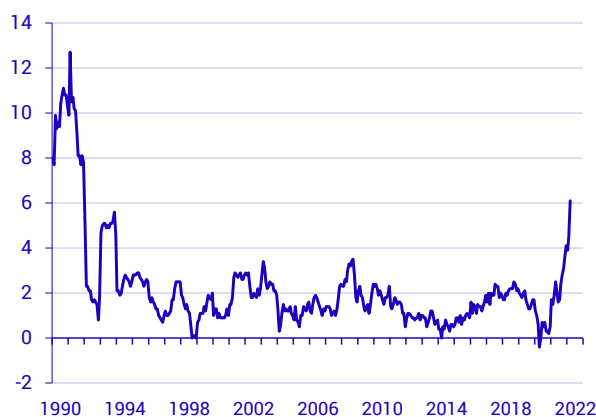
ökade importen med 67 procent i värde medan den minskade med 4 procent i volym.

Inflationen fortsätter att stiga

Det är inte bara export- och importpriserna som har stigit kraftigt på senare tid. Det gäller även konsumentpriserna. I mars sprängde inflationstakten 6-procentsgränsen. Jämfört med mars i fjol steg konsumentprisindex med fast ränta, KPIF, med 6,1 procent. Det var den högsta inflationstakten som uppmäts sedan december 1991. Observera att SCB publicerar inflationssiffrorna för april samtidigt som detta nummer men de har inte tagits med i denna text.

Högsta inflationstakten sedan 1991

Konsumentprisindex med fast ränta, KPIF. Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år



Källa: Konsumentprisindex (SCB)

Från att till en början varit begränsad till energipriser så har inflationen under de senaste månaderna spridit sig till allt fler områden. Det finns flera orsaker till detta. En del av prisuppgången har sin bakgrund i pandemin som skapat problem i leverantörskedjor över hela världen. Detta har inneburit att utbudet på många varor minskat vilket har lett till högre priser. Den senaste tiden har nedstängningen av hamnen i Shanghai (världens största containerhamn) bidragit till att leveranserna stått stilla.

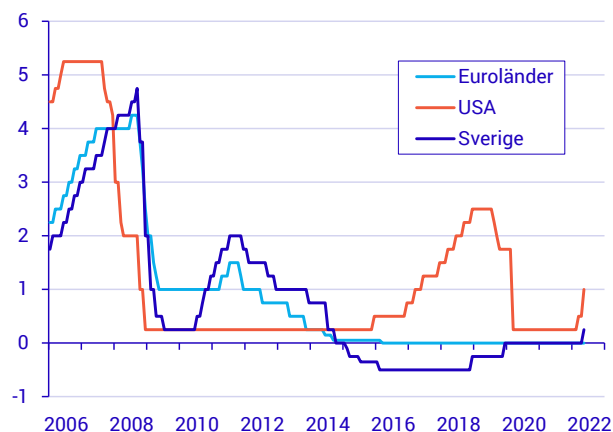
Riksbanken höjde räntan

Den höga inflationen fick Riksbanken att höja styrräntan med 25 punkter till 0,25 procent vid sitt senaste möte. Det var en historisk höjning då reporäntan legat på noll eller minus sedan hösten

2014. Denna åtstramning har redan inneburit att flera banker och bolåneinstitut höjt sina utlåningsräntor. Detta påverkar hushåll med stora bostadslån och kan bli ett bekymmer för de låntagare som har små marginaler. I förlängningen kan det dämpa hushållens konsumtion.

Både Riksbanken och Fed har höjt räntan

Centralbankernas styrräntor, procent



Källa: Macrobond

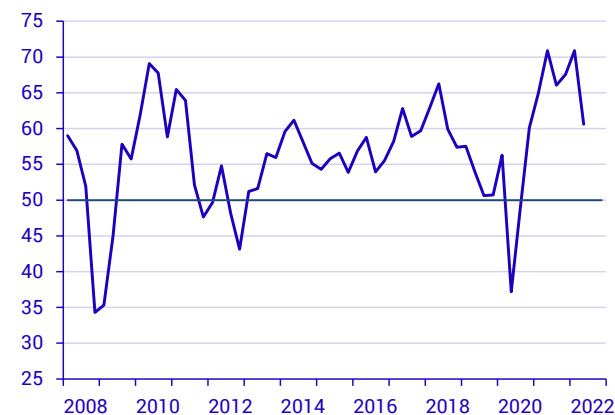
Den amerikanska centralbanken Federal Reserve (Fed) höjde räntan redan i mars för att dämpa den skenande inflationsutvecklingen. Inflationen i USA har legat ännu högre än i Europa under det senaste året. Vid det senaste mötet i början av maj beslutade Fed att höja räntan med ytterligare 50 punkter till ett spann mellan 0,75 och 1 procent. Den Europeiska centralbanken har ännu inte höjt sin styrränta, som har legat på 0 procent sedan mars 2016.

Exportchefsindex sjönk andra kvartalet

Samtidigt som detta nummer publicerades har även exportchefsindex för andra kvartalet publicerats. SCB gör denna undersökning på uppdrag av Business Sweden. Undersökningen avseende andra kvartalet visade att exportcheferna blivit betydligt mer bekymrade jämfört med föregående kvartal. Huvudindexet sjönk med ungefär 10 indexenheter till 60,6. Både nulägesbedömningen och prognoserna försvagades jämfört med första kvartalet även om de flesta delindex låg kvar över 50-strecket som utgör gränsen mellan uppgång och nedgång.

Svagare stämningssläge bland exportbolagen

Exportchefsindex, EMI totalt. Diffusionsindex där 50 är neutralt

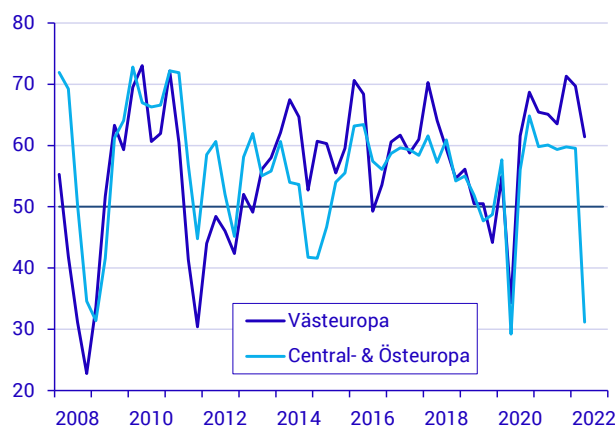


Källa: Exportchefsindex (SCB och Business Sweden)

Delindexet för exportefterfrågan på tre månaders sikt var det svagaste sedan andra kvartalet 2020. Det finns dock stora skillnader i hur företagen ser på utvecklingen i olika regioner. För den västeuropeiska marknaden ligger indexet fortsatt över 60 även om det gick ner något jämfört med föregående kvartal. Även Nordamerika har ett index över 60 och hade till och med en uppgång från första kvartalet. Utsikterna för Central- och Östeuropa har försämrats och indexet sjönk som en sten vilket säkerligen kan kopplas till kriget i Ukraina. Även förväntningarna om exportutvecklingen i Asien sjönk avsevärt.

Dystra utsikter för exporten till Central- och Östeuropa

Förväntad exportefterfrågan kommande tre månader, Diffusionsindex där 50 är neutralt



Källa: Exportchefsindex (SCB och Business Sweden)

Kontaktperson: Johannes Holmberg 010-479 45 11



innebär att bostadslånen till hushållen har ökat nästan dubbelt så mycket som fastighetspriserna.

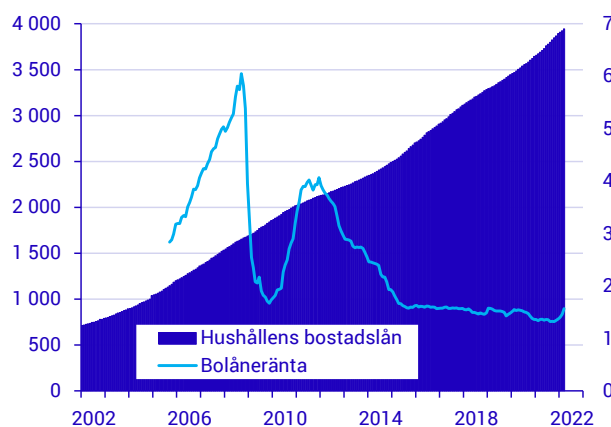
459 %

Ökningen av hushållens bostadslån från 2002

Bostadslån per capita, alltså bolånen till svenska hushåll fördelat på antalet invånare i Sverige, har ökat från ungefär 80 000 kronor i januari 2002 till 382 000 kronor i mars 2022. Det är en ökning med 377 procent. Det genomsnittliga bostadslånet har i procent således ökat mer än antalet invånare.

Hushållens bostadslån har ökat kraftigt samtidigt som räntan varit låg de senaste sju åren

Hushållens bostadslån samt bolåneränta hos monetära finansinstitut och bostadskreditinstitut, miljarder kronor (vänster axel) och procent (höger axel)



Källa: Finansmarknadsstatistik (SCB)

Ränteuppgång efter en lång lågränteperiod

När hushållen valt räntor för sina bostadslån har rörliga räntor länge varit mer populära än bundna räntor. När den nuvarande definitionen av räntestatistiken började produceras på SCB i november 2014 var andelen hushåll som valde rörlig ränta 82 procent. Under de efterföljande fyra åren var den andelen relativt konstant, men sedan 2018 har andelen som valt att binda räntan stigit.

Fördjupning

Fler väljer att binda bolånen

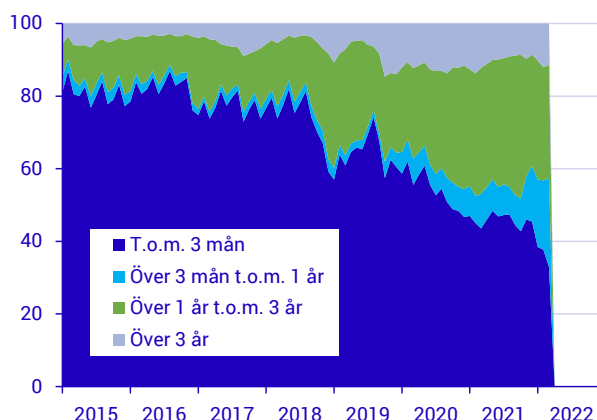
Hushållens bostadslån har ökat kraftigt de senaste 20 åren. Längre var rörlig ränta vanligast men de senaste åren har andelen som valt att binda räntan ökat. En förklaring till det är att hushållen förväntar sig stigande räntor efter drygt sju år med mycket låga bolåneräntor. Riksbanken höjde nyligen reporäntan och flera långgivare har också börjat höja sina bolåneräntor.

Under de senaste 20 åren har hushållens bostadslån ökat med 459 procent, från 713 miljarder i januari 2002 till 3 988 miljarder i mars 2022. Det går att jämföra med fastighetsprisindex i Sverige som har ökat med 245 procent under samma period. Detta

Från oktober 2020 har andelen av nyutlåningen med bundna räntor till och med varit större än andelen med rörlig ränta. I mars 2022 var andelen som valde rörlig ränta endast 34 procent, vilket är den lägsta nivån sedan statistiken började produceras. Observera att i diagrammet baseras andelarna på lånens storlek i kronor, inte antal lån.

Fler binder sina bolån

Nya bolåneavtal, andelar i procent baserat på lånens storlek för respektive räntebindingstid



Källa: Finansmarknadsstatistik (SCB)

"Sedan oktober 2020 har andelen bundna lån varit större än rörliga"

Att hushållen väljer att binda sina bostadslån i större utsträckning idag än tidigare kan bero på att hushållen förväntar sig stigande räntor framöver och vill ha koll på sina ränteutgifter. Riksbanken beslutade nyligen att höja reporäntan från 0 procent till 0,25 procent på grund av den höga inflationen. Detta får i sin tur följd effekter hos långivare som höjer räntorna till sina låntagare. Det brukar ske med en viss fördröjning och i detta fall har hushållen agerat i förväg genom att binda sina lån för att säkra en lägre ränta. Framför allt har andelen som valt bundna räntor till och med 3 år ökat. I statistiken syns ännu ingen uppgång för de korta räntorna medan de har stigit för längre bindningstider.

I redovisningen av räntebindingstider för bolån med nya avtal är lån med korta räntebindingstider överrepresenterade då de förnyas oftare än lån med långa löptider.

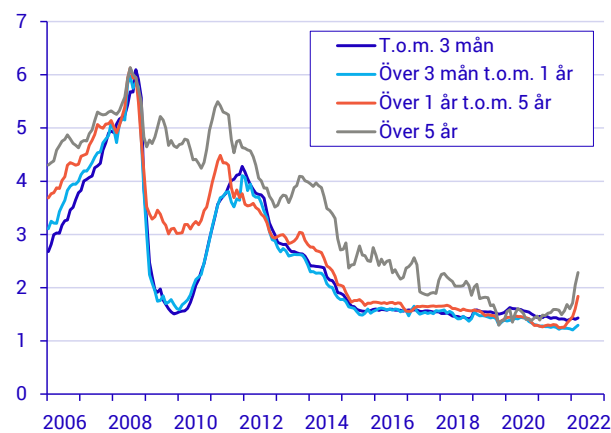
Rörlig ränta inte alltid billigast

Hushållens bolåneränta bestäms av långivaren utifrån hushållets risk. Risken bedöms utifrån reala och finansiella tillgångar, löneinkomster och anställningsform. Hushållen kan välja att ha löpande 3-månaders bolåneränta, som räknas som rörlig ränta, eller att binda räntan på längre löptider.

Länge har det funnits en uppfattning om att det har lönat sig ekonomiskt att ha en rörlig ränta. Under de senaste 10 åren har dock räntorna med löptid på över 3 månader till och med 1 år vid flera tillfällen legat i linje med den rörliga räntan, eller till och med något lägre. I november 2008 låg räntan på över 3 månader till och med 1 år 0,77 procentenheter lägre än den rörliga räntan, vilket är den största skillnaden dem emellan som uppmätts. Det bör påpekas att utlåningen i gruppen över 3 månader till och med 1 år är betydligt mindre än för andra räntebindingstider.

Räntorna stiger på framförallt längre löptider

Monetära finansinstituts bolåneräntor för nya avtal, procent



Källa: Finansmarknadsstatistik (SCB)

Både trygghet och risker med bundna bolån

Att binda bolånen ger en trygghet då räntekostnaden är fast över den valda bindningstiden. Men att binda bolånen innebär även en risk. Banken behöver ha marginal för den högre risken det innebär att lova en fast räntenivå. Det innebär att låntagaren i genomsnitt får sämre räntevillkor, alltså betalar en högre ränta, jämfört med om låntagaren hade valt rörlig ränta. Det finns även risker förknippade med bundet bolån om lånet behöver lösas i förtid, då hushållen behöver betala en ränteskillnadsersättning. Hushåll med hög

skuldsättning i förhållande till deras inkomst samt hushåll utan eller med litet buffertsparandet är mer känsliga för räntehöjningar och kan ha svårare att klara av ökade räntekostnader.

"Villaägarna sänker risknivån och binder räntan"

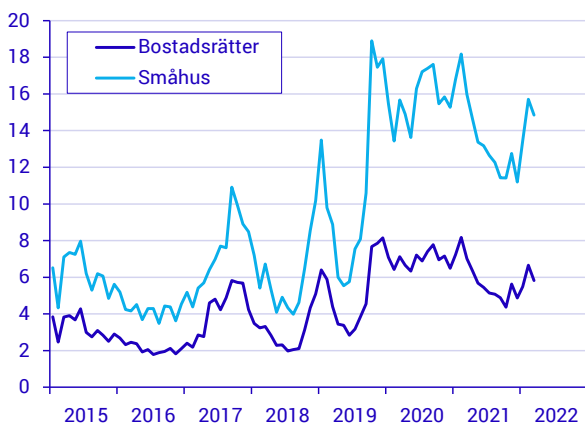
Villaägaren binder oftare räntan över längre tid än bostadsrättsägaren

Det finns en viss skillnad i räntebindningstider mellan hushåll som bor i småhus (villor och radhus) och de som bor i bostadsrätter. De hushåll som bor i småhus tenderar att binda sina bostadslån på något längre löptider jämfört med hushåll som bor i bostadsrätter.

Mellan 2015 och 2018 hade småhusägare i genomsnitt bundit sin andel av bolån på löptider över 3 år i dubbelt så stor utsträckning som bostadsrättsägarna. Men under 2019 förändrades villaägarnas ränterisk. Andelen bolån med löptider över 3 år stack iväg från 6 procent i juni till 19 procent i oktober. Bostadsrättsägarna tog det lugnare även om de också band en del på längre löptider.

Framförallt villaägarna binder sina bolån på längre löptider

Andelen nytaga bolån med löptid över 3 år, procent



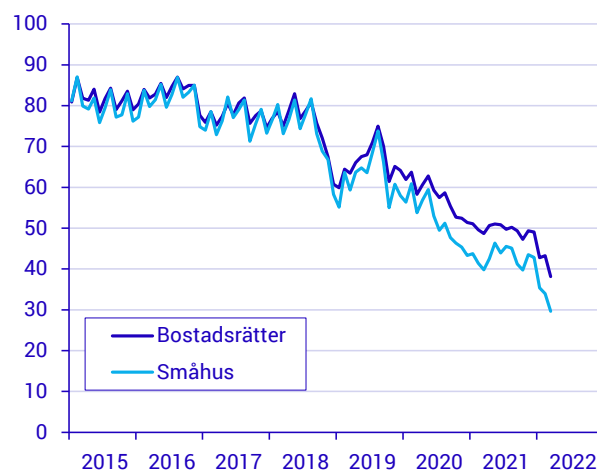
Källa: Finansmarknadsstatistik (SCB)

Men det är inte bara löptider över 3 år som har blivit mer intressanta. Som framgår i tidigare diagram är det framförallt löptider mellan 3 månader och 3 år som har tecknats i mycket högre utsträckning på senare år. Efter ett par år med runt 80 procent rörlig ränta i genomsnitt föll under hösten 2018 andelen

av de nytaga bolånen med rörlig ränta till 55 procent. Efter en liten uppgång under 2019 sjönk andelen rörlig ränta mer och mer och villaägarna lämnade i högre utsträckning än bostadsrättsägarna den korta räntan. I mars 2022 var andelen 38 procent för bostadsrättsinnehavarna medan endast 30 procent av villaägarnas bolån var med rörlig ränta.

Villaägarna har lägre andel rörlig ränta än bostadsrättsägare

Andelen nytaga bolån med rörlig ränta, procent



Källa: Finansmarknadsstatistik (SCB)

Kontaktpersoner: Gustav Jonason 010-47 41 26 och Lucille Lejoned 010-479 40 89

Fakta om statistiken och källorna

Statistiken i artikeln baseras på utlåning från monetära finansinstitut (MFI) samt bostadskreditinstitut (BKI).

I Monetära finansinstitut (MFI) ingår banker, bostadsinstitut, finansbolag, kommun- och företagsfinansierande institut, monetära värdepappersbolag och monetära investeringsfonder (penningmarknadsfonder). Gemensamt för MFI är att de alla är under Finansinspektionens tillsyn. Många institut som ger ut sms-lån klassificeras inte som MFI, därför ingår inte dessa i statistiken. CSN-lån ingår inte heller.

Bostadskreditinstitut är institut som inte är MFI, men som har tillstånd att ge ut bostadskrediter enligt Finansinspektionen. Vanligtvis säljer bostadskreditinstituten vidare lånen till så kallade alternativa investeringsfonder (AIF). De AIF:er som ingår i Finansmarknadsstatistiken är kopplade till bostadskreditinstitut och har tillgångar som i huvudsak består av bostadslån.

Hushåll i denna artikel definieras som företagarkushåll (egenföretagare) och övriga hushåll (privatpersoner). Bostadslån är lån till hushåll eller företagarkushåll med en bostad som säkerhet. Säkerheten kan vara en bostadsrätt, en ägarlägenhet eller ett småhus. Lån med ägarlägenheter som säkerhet utgör en liten andel av totalen och redovisas tillsammans med småhus.

Nya avtal avser avtal som ingåtts under den aktuella månaden. Syftet med att föra räntestatistik på nya låneavtal är att mäta ränteläget på utlåning under en specifik period. Här ingår alla finansiella avtal där villkor som påverkar utlåningsräntan för första gången bestäms. Dessutom ingår exempelvis omförhandlingar av existerande lån och flytt av lån. Förändringar i rörlig ränta (automatiska justeringar) betraktas inte som nya avtal.



Internationell utblick

Maastrichtskulden inom EU kvar på hög nivå

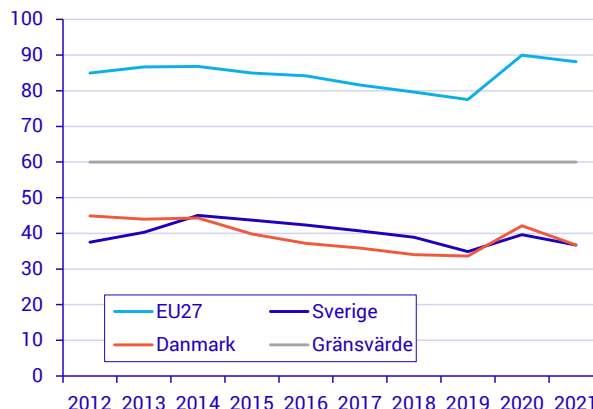
Sverige var ett av åtta länder som klarade EU:s konvergenskriterier om hållbara offentliga finanser 2021. Estland har lägst skuld inom EU medan flera av de sydeuropeiska länderna inte har återhämtat sig sedan finanskrisens efterdyningar.

Coronapandemin innebar stora utmaningar för EU:s medlemsländer efter mängder av statliga stödpaket. Maastrichtskulden, som visar merparten av den offentliga förvaltningens skuld uttryckt i nominella termer, var 90 procent av BNP inom EU27 under 2020. Det var en uppgång med 12 procentenheter från 2019. Ifjol var Sverige och Danmark två av fyra länder inom unionen som lyckades minska sin skuld. Med en BNP-tillväxt på 5,3 procent inom unionen sjönk ändå skuldkvoten för majoriteten av medlemsländerna under 2021.

Maastrichtfördraget om hållbara offentliga finanser innebär att skulden som andel av BNP ska ligga under 60 procent och det finansiella sparandet inte får understiga -3 procent av BNP. Av EU:s 27 medlemsländer var det åtta som klarade konvergenskriterierna om hållbara offentliga finanser 2021. EU27 hade en Maastrichtskuld på 88 procent av BNP i fjol. Estland är det land inom EU som har lägst skuldkvot trots en dubblering under 2020.

Sveriges Maastrichtskuld klart lägre än EU:s

Offentliga förvaltningens bruttoskuld enligt EU:s konvergenskriterier, procent av BNP



Källa: Eurostat

Hög skuldkvot inom många EU-länder

PIGS-länderna Portugal, Italien, Grekland och Spanien, som hade det tufft ekonomiskt i spåren efter eurokrisen för 10 år sedan ligger alla fortsatt långt över EU:s gränsvärde. Högst Maastrichtskuld har fortsatt Grekland med en skuld på 193 procent av BNP, men även Italien, Portugal, Spanien och Frankrike ligger alla över 100 procent.

Offentliga skulderna som andel av BNP sjönk 2021

Ett urval av EU-länder, offentliga förvaltningens bruttoskuld enligt EU:s konvergenskriterier, procent av BNP

	2019	2020	2021
Grekland	181	206	193
Italien	134	155	151
Portugal	117	135	127
Spanien	98	120	118
Frankrike	97	115	113
EU27	78	90	88
Tyskland	59	69	69
Finland	60	69	66
Danmark	34	42	37
Sverige	35	40	37
Estland	9	19	18

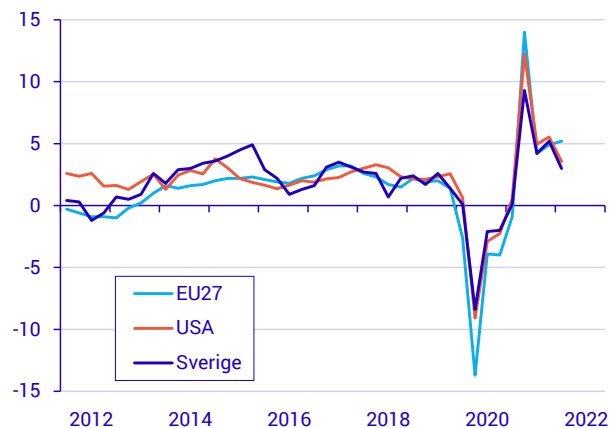
Källa: Eurostat

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand 010-479 43 33

Indikatorer för Sverige, EU och USA

Svagare, men fortsatt stark, svensk BNP-tillväxt

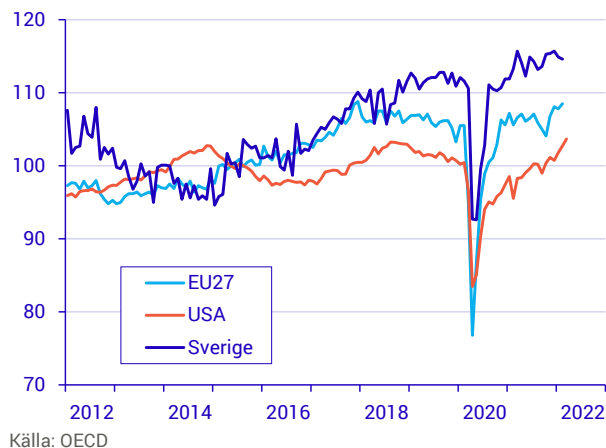
BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år



- Preliminära BNP-siffror för första kvartalet 2022 visar på en svagare tillväxt i Sverige och USA.
- Tillväxten i EU låg kvar på hög nivå.

Svensk industriproduktion stabiliserad

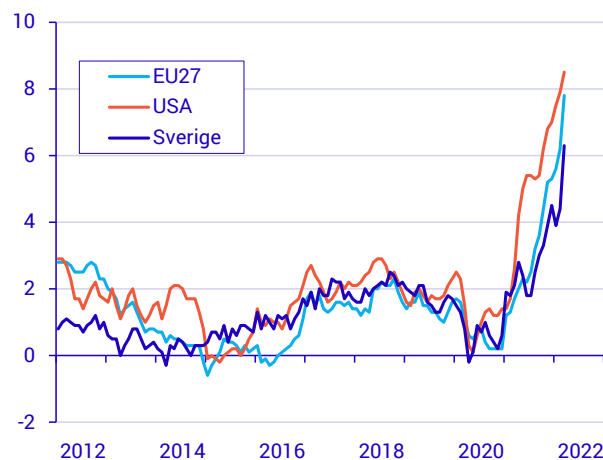
Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat



- Industriproduktionen hade en långsammare återhämtning i USA än Europa.
- I Sverige fortsatte produktionen uppåt under första halvåret 2021 men planade ut under andra halvåret 2021 och första kvartalet 2022.

Fortsatt kraftiga prisökningar för konsumenterna

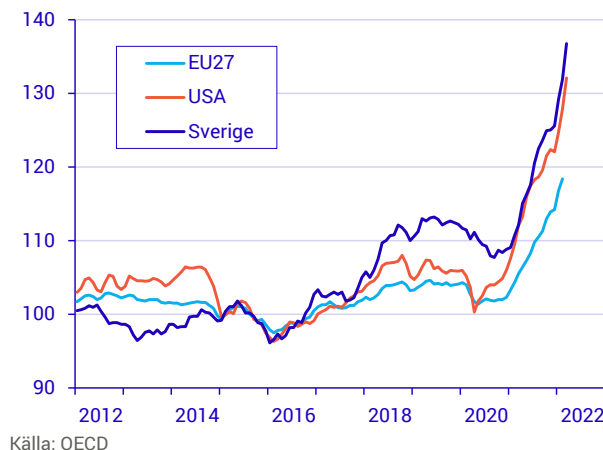
HIKP, årsförändring i procent



- Urstark inflation sedan början av 2021.
- Den svenska inflationen låg i mars över 6 procent.
- Inflationen inom EU27 tog ett rejält skutt uppåt i mars och närmar sig amerikansk nivå.

Producentpriserna fortsatte att stiga kraftigt uppåt

Producentprisindex för industrin, index 2015=100



- I Sverige steg producentpriserna med 22 procent under de senaste 12 månaderna medan USA:s producentpriser steg med 18 procent.
- Den högre prisutvecklingen i producentpriser återspeglas inte i konsumentpriserna i Sverige lika tydligt som i EU27 och USA där konsumentpriserna stigit ännu mer.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Omslag - Gunnar Bengtsson, Unsplash

Sidan 4 - Dilok Klaisataporn, iStock

Sidan 7 – Wikimedia, Commons

Sidan 11 - Comfreak, Pixabay

ISSN: 1653-3828 (Online)

URN:NBN:SE:SCB-2022-A28TI2205_pdf

Ansvarig utgivare: Mattias Björling

Redaktion: Caroline Ahlstrand (redaktör)

Monica Andersson

Johannes Holmberg

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se

Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se